

I./2

Nagy korok - Nagy mesterek- Nagy műfajok - Nagy művek Olvasmányos felkészülési anyag a csapattagok számára

Fontosabb ismeretek a vastag-betűs sorokban

Barokk

A kor a nagy társadalmi átalakulások, a polgári fejlődés időszaka Európában. **Elnevezését** egyesek az olasz barocco szóból származtattják, jelentése: nyakatekert - fonák - különös - szabálytalan, mások a portugál barocco szóból, jelentése: **szabálytalan alakú gyöngy**. Arra utal, hogy a reneszánsz formavilágát mozgalmas, különleges, formabontó, szeszélyes díszítő elemek váltották fel. **A barokk az ellentétek, a fény-árnyék művészete.** Ez az új stílusirányzat is először a képzőművészetben jelentkezett, majd áterjedt a zenére.

A Barokk zene időhatárai

A **barokk** zene időszaka **1600**-tól (egyesek szerint **1580**-tól) **1750**-ig, Johann Sebastian Bach haláláig tartott.

A barokk zene Stílusjegyei

Ünnepélyes hangvétel-nagy, lenyűgöző arányok - ellentétek szembeállításai: *lass-gyors - teraszosan egymást követő dinamikai változások: halk-hangos – függőleges akkordok fölött vízszintesen gördülő hullámvonalú dallamok.* A barokk zene feszültséget teremtő, mozgalmas, dinamikus és sűrűn alkalmaz díszítéseket. („A cikornyás barokk”)

A barokk zene a reneszánsz polifóniáját a fényűzésig fokozza **K i e - m e l k e d ő s z e r e p j u t a k o n t r a p u n k t (e l l e n p o n t) t e c h n i k á n a k .** A barokk h a n g s z e r e s p o l i f ó n i a **Johann Sebastian Bach** (Johann Szebasztian) művészetében ékezett fejlődésének csúcspontjára

A barokk zene belső korszakai

Első nagy nemzedéke formaalkotó és olasz

Második nagy nemzedéke formaszigorító és francia

A harmadik nemzedék formaбетető és német

Kora barokk.

A barokk zenei stílus kezdete Claudio Monteverdi nevéhez fűződik. Az ő nevéhez fűződik a kor új nagy műfajának, a zoperának a kifejlődése is. - A kora barokk másik új műfaja az oratórium, német nyelvvvel.

Nagybarokk

A 17. század kései időszakára esik. Zenei vezéregyénisége Jean Baptiste Lully, aki XIV. Lajos francia király szolgálatában állt. amelyben az operához hasonlóan ugyancsak zenekar társul az emberi hanghoz. - Új jelenség a harmónia megjelenése, amely ettől kezdve a zeneszerzés vezéreszméjévé vált - Megjelennek a tisztán hangszeres műfajok is.

Ebben a korszakban élt Heinrich Schütz is (1585 – 1672), az első nem olasz barokk komponista – az első jelentős német zeneszerző – aki vokális műveiben jól társította a barokk stílusjegyeit a szvit és a balett. - Itáliában Arcangelo Corelli volt a főalakja Késő barokk

Ebben az időszakban, a 18. század első felében érkezik el csúcspontjához a barokk stílus. A késő barokk legnagyobbhatású alkotói németek voltak Georg Philipp Telemann és Johann Sebastian Bach.

A késő barokkban újra divatba jött az opera. Nagy művelője az Angliában működő Georg Friedrich Händel volt. Olaszországban Antonio Vivaldi a versenyművek, Domenico Scarlatti a szonáták sokaságát írta hatalmas tempóban. A francia zenét ebben a korszakban Jean Philippe Rameau (Zsan) képviselte.

Barokk földrajz.

A barokk zene vagy olasz, vagy francia stílusú.

Olasz barokk

A nagy kezdet: Claudio Monteverdi (1567 – 1643), a **színpadi zene első óriása**, a barokk opera műfajának megteremtője. **Szülvárosa Cremona. Ifjú korát és felnőtté válásának idejét** viola játékosként, majd karnagyként a **Gonzaga hercegek fényes udvarában Mantuában** töltötte. Életének harmadik szakaszában **Velence lett a hazája**, ahol a **Szent Márk templom karnagyaként működött egészen haláláig.**

Monteverdi műveiben kialakította azt az új stílust, amely zárt zenei formák drámai felsorakoztatásán épül s amely mintegy kétszáz éven át lesz majd az olasz operairodalom uralkodó formai hagyománya.

Az operában fontos szerepet kapott a kórus, melynek feladata a dráma különböző helyzeteinek aláfestése. A műben felhangzó **recitativók dallamosak, fülbemászók.** Fontosnak tartotta a hangszerek játékát, számítva kifejező erejükre is.

Velencében töltött éveiben sorra születtek nagyobb alkotásai. Halála előtt egy évvel, **1642-ben, 75 éves korában írta az egész életművét betetőző *Poppea megkoronázása* című művét**, amelyben **nem mitológiai szereplőket, hanem történelmi alakokat állított az opera színpadára**, akik akár az akkori Velencében is élhettek volna, színpítés nélkül ábrázolva életüket.

Két másik híresség az olasz barokk zene mesterei közül,

Arcangelo Corelli (Arkandzselo Korelli /1653 – 1713/) **munkássága korszakos jelentőségű a hegedűirodalom történetében** *Amszterdamból, Párizsból, Londonból mentek hozzá tanulni* stílusa **dallamos és nagyvonalú - technikája egyszerű. - Ő teremtette meg a concerto grosso négy-hét tételes műfaját.** Versenyműveiben tökéletes egyensúlyban vannak a tutti és concertino részek, szólamai **finomak, elegánsak és kifejezőek**, legvirtuózabb tételei is mértéktartóak. Stílusa **dallamos és nagyvonalú - technikája egyszerű.**

Giuseppe Domenico Scarlatti (Dzsuszepe Domenikó Szkarlatti /1685 – 1767/) Bach és Händel mellett a barokk zene egyik legnagyobb alakja. Leginkább operaszerzéssel és egyházi zene írásával foglalkozott. - Szonátának nevezett 555 darabja nem azonos felépítésű a bécsi klasszikus mesterek hasonló elnevezésű darabjaival

Francia barokk

Fő jellemzői: rövid, világos, áttekinthető formák, egyszerűség, tömörség. - Értelme és rend uralja a francia stílust, szemben az olasz barokk féktelenségével. Középpontjában az opera áll. - Francia földön a barokk korban lépett az orgona és a lantmuzsika helyébe a zongora, a klavichord és a csembaló.

A kor francia zeneszerzőiben sokkal erősebben él az ábrázolás, festés, karakterizálás vágya, mint német, vagy olasz kortársaikban.

A francia barokk zene három nagy óriása Lully, Couprin (Kupren) és Rameau (Ramó)

Jeane Baptiste Lully (1632 – 1687) Egy Firenzeből (Olaszország) Párizsba települt zenész. Termékenysége bámulatos: *tizenöt év alatt tizenöt nagyopera* – közülük nem egy remekmű – pompás *motetták, táncdarabok sokasága. Közel húsz balett és hosszú sora az alkalmi szerzeményeknek,*

A h e g e d ű Olaszországból jövet ekkor ünnepli első világsikerét Lully az udvari zenekarból „kiszakított” Kisebb Királyi Együttes, a petits violon (pöti violón) megszervezésével megteremtette az akkori Európa legjobb zenekarát és vele mértékadó hegedűművészetét. Erre az időszakra - a XVIII. század első felére – a barokk újításai már teljesen kiforrottak. Ebben a korban éltek a francia barokk barokk zene nagymesterei.

Francois Couprin (Franszoá /rövid á-val/ Kupren) (1668 – 1733) , a zongoramuzsika újjáteremtője. Dallamainak levegőssége és cirádái már a rokokó hangulatát idézik. Tudatosan törekedett az olasz és francia ízlés egyesítésére.

Jean Phlipp Rameau (Zsan Filipp Rámó) (1683 – 1764) Nagy francia zeneszerző és gondolkodó. Munkásságával új korszakot nyitott hazája zenéjében. A modern zenei gondolkodás alapvetője lett. Ő a mai értelemben vett összhangzattan megteremtője.

Elsősorban tudós volt, másodsorban clavecenista és csak harmadsorban zeneszerző. Színpadi műveiben a zenekar, a tánc, az ének egyetlen sokszínű hangképpé szövődött.

Formák, műfajok

A barokk a zenében a legnagyobb formaalkotó korszak. Egész Európa számára létrejött a hangszeres zene nagy formai egysége.

A barokk első nagy nemzedéke formaalkotó és olasz

Második nagy nemzedéke formaszigorító és francia

A harmadik nemzedék formabetető és német

A 18. század derekához közeledve 1730 és 1740 között születnek formai típusokként - Händel oratóriumi - Bach Passiói - a nagymisék - korálfantáziák - díszoperák - concerto grossok, - versenyművek, - szonáták - a fúga és variáció sorozatok.

Énekes és hangszeres zene.

Kezdi megkülönböztetni egymástól az énekes és hangszeres zenét - elválik a szólóénekes és a kórus

A barokk jelentősebb énekes műfajai

oratórium - szó szerint „imaterem”, kolostorokban, kollégiumokban az a helyiség, ahol az imádkozások folytak.

Zenei értelemben többtétéles drámai-epikus (elbeszélő) kompozíció énekkarra, szóló énekekhangokra és zenekarra. A cselekmény összekötő szövegét az „elbeszélő” énekesi énekbeszéd formájában. A cselekmény helyenként megelevenedik, szólók, szóló-együttesek és kórusrészek formájában. Tárgya eredetileg vallásos volt, de a 18. század óta világi is.

Passio (szenvedés) – olyan sajátos tárgyú oratórium, mely Krisztus szenvedésének történetét meséli el. evangéliumi szöveggel. Első nagy mestere a német **Heinrich Schütz**, betetőzője Bach - János és Máté evangéliuma alapján írt - két passiója a János Passio és a Máté Passio.

Kantáta *Recitativók* (recitativo = énekbeszéd) *áriák* (ária = zenekarral kísért magánének, drámai mozzanatok közepette lírai megállások *duettek*, *kórusok* váltakozásából álló, *többtételes*, *zenekarkíséretes mű*. A 17. sz. elején keletkezett. Elnevezése csak énekes darabra utalt az ugyanakkor divatba jött hangszeres szonátával szemben. A kantáta kétféle lehet: **egyházi**, vagy **világi**. Mondanivalója inkább lírai, szemben az epikus, dramatikus oratóriummal. A **kantátairodalom legnagyobb mestere Johann Sebastian Bach** mintegy 200 kantátát hagyott az utókorra.

Mise. A római katolikus és keresztény ortodox egyházak legfontosabb liturgiája. Öt **tételes**, a **tételek** elnevezésüket az imaszövegek kezdő sorairól kapták: **Kyrie, Glória, Credo, Sanctus (hozzá kapcsolódik a Benedictus), Agnus Dei**.

OPERA

A **zene nagy órája**, viharos betódulása az élet minden területére, a **barokkal** kezdődött. Sem azelőtt, sem később nem tartozott ennyire az élethez, nem volt ennyire része mindenkinek. Az *angol úriházak* társasjáték és politizálás helyett *madrigáloktól zengtek*. A társaságok kitétek az asztalra a szólamokat és „rágyújtottak” egy-egy újabb madrigálra, lapról olvasva a dallamokat. *Nem maradt el mögöttük a falusi nép sem*, úton-útfélen **zengett a gitárral kísért románc**. *Madrid és Toledo utcáin* esténként négy-ötszáz gitáros *szerenád csendült fel, londoni előszobákban és fodrászműhelyekben* jól hangolt *lant és gitár fogadta a belépőket*, hogy elúzhessék a várakozás idejének unalmát. **Ez az a kor, amelyben az opera Európa legfőbb életformálója, szószéke lett** Az operában ért meg, vált mély valósággá a barokk minden hajlama, fokozódva: *a tér és a fény, a mozgás és az izgalom, a csoda és a zeneiség*.

Anglia a maga madrigáljaival, Németország, ahol a polgárcsaládok vasárnapi összejöveteleinek legfőbb fűszere a többszólamú nótaegyveleg volt, elámulhattak az olasz példán. **Itália magára ébredt az operában.**

1594. Karnevál Firenzében. Az utcákon színes farsangi forgatag, Mindenütt szól a zene: négy és ötszólamú madrigálok, fuvolák hangja, lantok pengése hallatszik. A Signoriától kissé távolabb **egy kivilágított palota, Jacopo Corsi háza.** Előtte torlódik a sok elő- kelő fogat, nagy bála. fényes ünnepségre érkeznek a meghívottak. **Bent öt-hat zenész, élükön a cembalistával, kísé- néhány énekest, akik felváltva énekelnek. Kissé monoton a dallam, de a szö- de a szöveg tökéletesen érthető. Dafnéről (Daphne), a szép nimfáról szól a mese, aki babérfává változott. S a mű, amely ezt a hallgatók „kimond- hatatlan gyönyörűségére” megénekli, Jacopo Peri (Dzsakopó Peri) és Ottavio Rinuccini (Ottávió Rinuccsiíni) alkotása: az első opera.**

Az 1500-as évek végén Firenzében működött egy főleg irodalmárokból és zenészekből álló, Camerata néven ismert csoport. Egyik ösz- szejövetelükön merült fel az az ötlet, hogy **az ókori görög dráma eszmé- nyét és alapelveit fel kéne eleveníteni.** Úgy döntöttek, hogy megtart- ják az ógörög színjátszásnak azt a jellegzetességét, hogy **a szöveget nem beszélve, hanem jól érthető deklamáló beszédstílusban adják elő, azaz énekelve. A Camerata csoportnak volt a tagja az imént említett Jacopo Peri (1561-1633), aki elsőként próbál- kozott egy *dramma per musica* írásával.** (A műfaj az ismert „opera” /művek/ elnevezést a 17. században kapta Angliában.)

A drámának és a zenének már korábbi kapcsolatai is voltak: *az iskoladrámák kórusokkal és dalokkal – a zenés pásztorjátékok – a kísérő zenéssel előadott prózai színdarabok – a színdarabok szünetében előadott közjátékok, amelyek- nek saját tematikájuk volt, színpadképpel, zenével.*

A Dafnét hamarosan újabb darabok követték. S bár ezekben még csak az első, bátortalan lépéseket tette az opera, máris megjelentek a rendezési taná- csok: „Az énekesnek szép, tiszta hangja legyen. Énekeljen érzéssel halkán és erősen, érthetően ejtse ki a szavakat. Ne csak kézmozdulatokkal, hanem lépé- sekkel is kísé- rje az éneket” - és további tanácsok a kórusnak, a hangszeresek- nek, öltöztetőknek, s mindez az 1600-as évek kezdetén.

Aztán megérett az idő, hogy színre lépjen **Egy géniusz,** aki a különféle zenei áramlatokból képes kikristályosítani a valódi zenedrámát: **C l a u d i o M o n t e v e r d i (1567 – 1643), a színpadi zene első óriása, a barokk opera műfajának megteremtője. Szülővárosa és gyermekkorának színhelye Cremona. Ifjú korát és felnőtté válásának idejét** viola játékosként, majd karnagyként **a Gonzaga hercegek fényes udvarában Mantuában töltötte. Életének harmadik szakaszában Velence lett a hazája, ahol a Szent Márk templom karnagyaként**

működött egészen haláláig. Velencében nem fukarkodtak az elismeréssel, élete alkonyán élvezhette munkájának gyümölcsét.

Már első darabjában, az Orfeóban – amelyben még megtalálhatók a régi olasz pásztorjátékok elemei – korának minden harmóniai és hangszerelési eszközét felhasználta.

Monteverdi műveiben kialakította azt az új stílust, amely zárt zenei formák drámai felsorakoztatásán épül s amely mintegy kétszáz éven át lesz majd az olasz operairodalom uralkodó formai hagyománya.

Az operában fontos szerepet kapott a kórus, melynek feladata a dráma különböző helyzeteinek aláfestése. **A műben felhangzó recitativók dallamosak, fülbemászóak. Fontosnak tartotta a hangszerek játékát,** számítva kifejező erejükre is.

Velencében töltött éveiben sorra születtek nagyobb alkotásai. Halála előtt egy évvel, 1642-ben, 75 éves korában írta az egész életművét betetőző **P o p p e a m e g k o r o n á z á s a** című művét, amelyben nem mitológiai szereplőket, hanem történelmi alakokat állított az opera színpadára, akik akár az akkori Velencében is élhettek volna, szépítés nélkül ábrázolva életüket.

A zeneszerzők ekkor már nem csak kisebb körök, társaságok, főúri rezidenciák, hercegi udvarok számára komponáltak, a nagyközönség számára is írták műveiket. 1637-ben Velencében nyílt meg az első olyan operaház, ahol belépődíjat is kellett fizetni.

Francia földön a barokkban születik a „francia recitativ” (énekbeszéd) és születik a francia zenekar. Újfajta hangszerek vonulnak be az együttesbe: kürtök és oboák és üstdobok. **Megújul a zenekari muzsika és a színpad zenéje. Kialakul a méltóságos, kimért bevezetőből, imitációs középrészből és ellassuló utóhangokból formált háromszakaszos nyitány. Nagy színpadi zeneképek, szimfonikus jelenetek láthatók és hallhatók, amelyekbe szervesen bekapcsolódnak a recitativok, áriák, ariosok, chansonnok, az együttesek és a karének. Felvonulások, pantomimok, táncbetétek, sőt egész drámai táncköltmények láthatók. S mindez J e a n B a p t i s t e L u l l y műve, a Lully-operák birodalma.**

A barokk hangszeres zenéje

„A reneszánsz megoldotta a hangszerek nyelvét. A barokk megtanította őket az emberről beszélni” – írta Zenetörténet című könyvében a híres ma-

gyar zenetudós, Szabolcsi Bence. **Létrejöttek a csak egyes hangszereket foglalkoztató kamaraegyüttesek és kialakult a több hangszercsoportot magába foglaló barokk zenekar, amely a későbbi szimfonikus zenekarok modellje lett.**

A nagyobb együttesekben voltak *alaphangszerek*, amelyek mély hangjukkal, akkordjaikkal a hangzás gerincét adták. Ők – az orgona, cembalo, gitár, mély viola (viola da gamba = térdhegedű) – voltak a barokk zenekarokban nélkülözhetetlen szólam, a continuo hangszerei. Összefüggő akkordjaikkal ők biztosították a hangzás folyamatosságát. (Continuo = folyamatos-tság). A continuo általában a zenekar vezetője játszotta. Voltak úgynevezett *díszítő hangszerek*, melyek a dallamot vitték és ékesíteték (hegedű, trombita, magashangú lant, fuvola). A hangszercsaládokból kiváltak a „hangszeregyéniségek”, a *szólóhangszerek*. Övék lett a vezetőszerep. **A hangszer tehát itt van készen, kialakulhatnak Európa zenéjének új formái. Olaszországban születik meg a kamarazene: az első hegedűszonáta, az első trioszonáta.** A ricercarokban (ricserkár) és capricciokban (kapriccsó) feltűnik a szigorú imitációval (utánzással) felépített *fuga* (fúga), a cansonákban (kandzónékban) **a háromtétéles szonátatípus**. Egy római orgonista és egy bolognai (bolonyai) karnagy révén körülbelül egyidőben jelenik meg **a szvit-muzsika**.

A barokk zene hangszeres műfaja

Szvit. A XVIII. századi barokk legnépszerűbb hangszeres műfajai közé tartozott a zenekarra írott szvit (suite). Több tánc, illetve táncos jellegű darab fűzére. Míg a szólóhangszerre írt szvit tételei bizonyos meghatározott sorrendben következnek egymás után, a zenekari szvitet a zeneszerző mindenkor tetszése szerint állítja össze.

Concerto grosso. Zenekarra írt többtétéles mű, amelyben egy kisebb együttes (concertino) áll szemben a nagy együttesrel (ripieno, tutti). Fénykora *Arcangelp Corellival* (Arkamdzseló Korelli) kezdődött, tőle örökölte *Georg Friedrich Händel* az 5 – 6 tétéles formát.

Concerto. *Giuseppe Torelli* (Dzsuszeppé) és *Antonio Vivaldi* teremtette meg a háromtétéles, gyors – lassú – gyors formai beosztást és egyetlen hangszer szembenállását a zenekarral.

Barokk szonáta. 1640 körül fejlődött ki. Két típusa volt:

1. templomi szonáta – sonata da chiesa (chiesa /kiéza/ = templom) **Visszafogott, komoly hangvételű, nincsenek vidám táncetélei.** Nem volt a szertartás része, de templomban adták elő, az ott rendezett zenei együttlétek alkalmával.

2. kamaraszonáta - sonata da camera (camera = szoba). **Az előbbinél könnyedebb hangvételű, vidám, lendületes táncételekkel.**

A két forma a 17. század vége felé közeledett egymáshoz, és kialakult a mai értelemben vett szonáta.

Triószonáta. A barokk zene egyik legfontosabb kamarazenei műfaja. **Virágzása a XVII. és XVIII. század fordulójára esik.** Általában két dallamjászó hangszerre és basso continuora (megszakítás nélkül hangzó állandó basszus) írják. Neve ellenére általában négy előadó kell hozzá, a continuoban a basszus hangszerek (mély szólamot játszó hangszerek: cello, gamba, fagott stb.) mellett rögtönzött akkordkíséret járul, amelyet cembalon, orgonán, vagy lanton játszanak.

Fúga. A barokk kor legbonyolultabb, legmagasabbrendű zenei műformája, az ellenpontozó formák között a legjelentékenyebb. Az imitációra (utánzásra) épülő fúga alapeleme egy rövid, jellegzetes zenei gondolat (téma), amely egyetlen szólamban mutatkozik be, majd kánonszerű belépésekkel végigvonul minden szólamon. Legtökéletesebb formai szerkezete a négyszólamú fúga

Francia földön a barokkban születik a „francia recitativo” (énekbeszéd) és születik a francia zenekar. Újfajta hangszerek vonulnak be az együttesbe: kürtök és oboák és üstdobok. Megújul a zenekari muzsika és a színpad zenéje. Kialakul a méltóságos, kimért bevezetőből, imitációs középrészből és ellassuló utóhangokból formált háromszakaszos nyitány. Nagy színpadi zeneképek, szimfonikus jelenetek láthatók és hallhatók, amelyekbe szervesen bekapcsolódnak a reecitativok, áriák, ariosok, chansonok, az együttesek és a karének. Felvonulások, pantomimok, táncbetétek, sőt egész drámai táncművelemek láthatók. S mindez Jean Baptiste Lully műve, a Lully-opera birodalma.

Egész Európa számára létrejött a hangszeres zene nagy formai egysége. **A s z i m f ó n i a**, amely nem egyéb, mint **z e n e k a r i s z o n á t a**.

A v e r s e n y m ű, a s z v i t, a n y i t á n y, a k o n c e r t- s z i m f ó n i a, a s z e r e n á d, egyértelműen felöltik a szonáta alakot. **A t r i ó, a v o n ó s n é g y e s n e m e g y é b,** mint néhány hangszerre írt szonáta.

A barokk zene legnagyobb mesterei.

Antonio Vivaldi (1678-1741) Velencében született, ahol édesapja a Szent Márk templom karmagya volt. **Hatalmas hangszeres és énekes művet hagyott az utókorra.** Többek között 450 versenyművet, 13 egyházi és világi kompozíciót, 20 operát (Tudjuk, hogy összesen 48 operát srt). Zenetörténeti jelentősége a versenyműfajműjének végleges kikristályosításában rejlik. Velencében született, ahol édesapja a Szent Márk templom karmagya volt.

Georg Friedrich Händel (1685 – 1759) A barokk zene egyik legkimagaslóbb alakja. Német tanulmányainak legfontosabb állomása Hamburg volt, ahol 1667-ben megnyílt az első német polgári operaház. Ellentétben Johann Sebastian Bachal, aki egész életét Németországban töltötte, **Händel huszonegyéves korában útra kelt Itáliába.** Olasz tanulmányútján, 1706 és 1710 között, számos kantátát, oratóriumot, operát és olasz stílusú vokális (énekes) művet komponált. **25 éves korától, 1710-től – kisebb meg- szakításokkal – élete végéig Angliában élt** Egyházi kompozíció, csembalóra írt művei, kamarazenéje, concertói, concerto grossoi mellett alkotói munkásságának két meghatározó, kiemelkedő műfaja volt **az opera és az oratórium.** Angliai tartózkodásának első időszakában az olasz stílusú operákkal ismertetette meg a műfaj kedvelőit, ezt később a nagyszabású oratóriumok komponálása váltotta fel.

Johann Sebastian Bach (1685 – 1750) a zenetörténet egyik legnagyobb egyénisége, a protestáns egyházi zene kiemelkedő képviselője. Szülővárosa a thüringiai Eisenach, ahol édesapja városi muzsikus volt. **Alkotásának és életének egyetlen színtere Németország volt.** Ennek ellenére jól ismerte korai európai zenéjét, a német rezidenciákon szabadon érvényesültek a külföldi zenei stílusok így ezekről is tájékozódott. Hamburgban a nemzetközi operai életet, Cellében a francia zenekari stílust ismerte meg. Weimarban az olasz concerto- és kamaramuzsikával – különösen Vivaldi művészetével – találkozott, Köthenben a korabeli német hangszeres zene jutott el hozzá. Életének Kötheni időszaka a kötheni herceg szolgálatában 1717 és 1723 közé esik. Ebben a hat esztendőben írta kamaras- és versenyműveinek legnagyobb részét.

Bach az alkotó zeneszerző. Műveinek felsorolása köteteket tenne ki. A műfajok tekintetében is hasonló a helyzet, oldalakat tölthetnénk meg az általa művelt műfajok sokaságával. Elég, ha példaként csak leggyakoribb műfajait soroljuk el, megtoldva híres, közismert művei megemlékezésével.

1/a **N a g y f o r m á t u m ú k o m p o z í c i ó i:** egyházi kantáták - világi kantáták - passiók - oratóriumok

1/b **Karácsonyi Oratórium - János Passió - Máté passió - H-mull mise**

2/a **H n g s z e r e s m ű v e i:** orgonára írt darabok - orgonaversenyek - csembalóra írt alkotások - szonáták

2/b **C s e m b a l ó r a:** angol szvitek - francia szvitek - Wohltemperiertes Klavier - Fúgák és fugetták

3/a **K o r á l l a l k a p c s o l a t o s d a r a b j a i:** korálok - korálvariációk - korálelőjátékok - korálfeldolgozások

3/b **Krisztus az élet - Erős vár a mi Istenünk - Új dalt énekelj az Úrnak**

4/a **Zenekari művei - kamarazeneművei - versenyművei**

4/b **Z e n e k a r i m ű v e i:** a-moll hegedűverseny - G-dúr Brandenburgi verseny - F-dúr szinfonia - D-dúr concerto

Életének végső állomása Lipcse volt, ahol 1723-ban a Tamástemplom kántorává (karnagyává) nevezték ki. Huszonhét esztendő telt Lipcsében alkotómunkával és tanítással. Elvállalta a Collegium Musicum igazgatását és rengeteget komponált. **Utolsó, hatalmas műveiben ott összegezte egész élete tapasztalatait.** Ezekben az alkotásaiban foglalta össze mindazt, amit az európai zene történetében ő maga és elődei megteremtettek.

Georg Friedrich Händel (1685 – 1759) A **barokk zene egyik legkimagaslóbb alakja.** Német tanulmányainak legfontosabb állomása Hamburg volt, ahol 1667-ben megnyílt az első német polgári operaház. Ellentétben Johann Sebastian Bachal, aki egész életét Németországban töltötte, Händel huszonegy éves korában útra kelt Itáliába. Olasz tanulmányútján, **1706 és 1710 között, számos kantátát, oratóriumot, operát és olasz stílusú vokális (énekes) művet komponált.** 25 éves korától, 1710-től - kisebb megszakításokkal - **élete végéig Angliában élt** Egyházi kompozíció, csembalóra írt művei, kamarazenéje, concertói, concerto grossoi mellett **alkotói munkásságának két meghatározó, kiemelkedő műfaja volt az opera és az oratórium.** Angliai tartózkodásának első időszakában az olasz stílusú operákkal ismertette meg a műfaj kedvelőit, ezt később a nagyszabású oratóriumok komponálása váltotta fel.